

Z NAŠICH REVUÍ.

Letectví (roč. I. č. 12). Pavel Beneš v článku „Úkol našeho letectví v příštím roce“ upozorňuje na výkony dosažené v Německu na letadlech plachtových (bez motoru), které podnítily hlavně Francii a Anglii, aby se také chopily díla. Francie bude mít soutěž plachtových letadel příštího roku. Význam těchto pokusů jest nesporný. U nás bylo s nimi započato před válkou a na počátku války, ale nedostatek peněz zastavil tuto slibnou činnost. Již dnes jest zřejmo, že let plachtový stane se ve všech zemích oblíbeným sportem a že neustálými pokusy dospěje k typu velmi hospodárných letadel se slabými motory. Nemohli-li se tedy opozdit, musíme začít ihned a rázně, s dostatečnými prostředky a dle promyšleného plánu. Čs. aviatickému Klubu bude za tou příčinou předložen plán, jak subvencovat stavbu plachtových letadel, s náctem organizace na terénu, kde by se prováděly pokusy, a posléze soutěž,

Pokrok v našem letectví a určitý náskok, jež jsme získali, zasluhuje, aby- chom otázce plachtového letectví věnovali zaslouženou pozornost.

Další články věnovány jsou do- právním letadlům. Jedním z po- sledních a nejvyspělejších francouz- ských typů jest limousina Spad-Her- bement S 33. Jest to jednoduchý dvojplošník, dřevěné konstrukce, s obě- ma nesnými plochami v celku. Forma křídel je výhodná, takže pilot i cestu- jící mají výhled velice dobrý. Trup velmi výhodný, v němž lze bez obtíží zřídit prostornou kabinu. Motor Salm- son Z 9 o 260 koňských silách jest na- montován v předu i s chladičem. Le- tadlo je pro pět cestujících, čtyři jsou v kabině, pátý po pravici pilotově, může však za letu přestoupit do kabi- ny. Největší únosnost 1000 kg, v do- pravě však připouští se jen 660 kg, rozpětí 11,6 metrů, délka 9 m, výška 3,2 m, váha letadla 1000—1050, rychlost ve výši 1000 m 180 km za hodinu.

Jednoplošník de Havilland 29 jest první dopravní letadlo, konstruované a postavené v Anglii. Plocha křídla nepoměrně malá vzhledem k celku. Trup na spodní části pozoruhodně širší než na horní. Křídla umístěna jsou nad trupem. Kabína jest velická, světlá a vzdušná a zařízena pohodlně pro deset cestujících, jedenáctý může sedět vedle pilota. Sedadla jsou ve dvou řadách podle stěn kabiny, mezi nimiž je chodbička. Jsou slaměná a lehce namontovaná, aby se dalo letadlo rychle proměnit v nákladní nebo poštovní. V čelní stěně kabiny jsou dveře vedoucí k pilotovi, jenž je vpředu nad kabinou. Jest tedy možno telegrafistovi, jenž sedí vedle pilota, kdykoli sejít do kabiny a upokojit cestující, když na př. selže motor a jest nutno nouzově přistát. Okna jsou velická, rozhled nádherný, topení jest obstaráváno výfukovými plyny, temperatura se reguluje pákou uvnitř kabiny, čerstvý vzduch může být kdykoli vpuštěn. Letadlo může také sestoupit na hladinu vodní, ovšem jen v případě nuceného přistání. Motor Napier Lion o 450 koňských sílách. Celkové rozpětí 16,5 m, délka 13,1 m, váha prázdného 2175 kg, plného 3750 kg.

Dvojplošník Remington Bur-nelli R. B. 1., jest americké dopravní velkoleťadlo pro třicet cestujících, jež budí opravdovou pozornost svým originálním uspořádáním. Pohon jest obstaráván dvěma motory Liberty, každý o 400 koňských sílách. Průměr vrtulí 3-13 m. Za kabinou jest umývárna a místnost pro bezdrátovou telegrafii. Váha prázdného letadla 3700 kg, váha v letu 6670 kg, maximální výška 4300 metrů, maximální rychlost 180 km za hodinu, akční radius 8 hodin letu.

V článku „O kovových letadlech“ uvedeny jsou všechny výhody, jež poskytnou kovové konstrukce letadel proti dřevěným. Hmotnost stavební jest ocel nebo duraluminium. Při stejné váze jest při kovu větší jistota, při stejné jistotě při kovu menší váha. Kovová letadla se nebortí, jich výkonost neochabuje, mají delší životní trvání a menší udržovací výlohy. Nicméně však až dosud vyvíjela se stavba kovových letadel nepatrně, poněvadž klade na konstruktéra i výrobce mnohem větší požadavky.

Vynálezy a pokroky (roč. XI., č. 5) přimášeji článek o vývoji velkých letadel dopravních.

V čísle 6. jest zajímavý příspěvek: „Nové metody tajné korespondence z války.“ Vyzvědačství náleželo za války k důležitým úkolům obou válečných stran. Jedním z nejdůležitějších prostředků byla tajná korespondence, již věnována byla velická péče. Francouzským chemikům bylo svěřeno studovati tuto otázku a do-

pátrati se metod, jichž užívali němečtí vyzvědači. Na počátku války používali Němci inkoustů již dříve známých, t. j. bezbarvých kapalin (šťávy citronové, moči nebo slin), které působením jodových par se později staly viditelnými. Později používali inkoustů chemických, roztoků to kovových nebo organických solí. Text psaný tímto roztokem byl chráněn proti jodu jednoduchým ponořením do vody, jež byla účinněna žiravou přidáním trochu červáku neb sirnatanu. Po dlouhých manipulacích objevili Francouzi i tyto inkousty hlavně objevem mydel obsahujících ferrokyanid draselnatý a toaletních vodiček s octanem olovnatým v zavazadlech vyzvědačů. Když ani tyto inkousty nebyly spolehlivé, změnili Němci svůj způsob. Rozfědovali nové inkousty až na 1:50.000, ba i na 1:500.000. Byly to proteinové sloučeniny stříbra. Chemická analýza byla bezúčelná pro velké zředění. Němečtí vyzvědači schovávali tyto inkousty tak, že jimi napouštěli ponožky nebo tkanice u bot. Ponožka obsahovala jen několik miligramů účinné látky. Byla-li jen část namočená do sklenice vody, byl inkoust připraven. Ale i toto tajemství Francouzové odhalili, a to cestou elektrolytickou. V červenci 1917 bylo však zjištěno, že zase tajná korespondence uniká přes hranice. V té době členové protivyzvědačské společnosti zjistili, že podezřelé osoby věnují obzvláštní péči kapesníkům, z nichž jeden byl zabaven a dan chemikovi Bayleovi k prozkoumání. Po tříměsíčním bádání Bayle nalezl nejen látku účinnou, ale i látku vyvolávající. Zředění bylo zde sníženo až na 1:100.000.000.

Práce a vynálezy. Roč. II., čís. 6. Sněžný automobil. Technická sekce francouzského Klubu automobilistů pořádala na jaře r. 1921 v Aix-les-Bains zkoušky s novým automobilem, určeným pro jízdu na zasněženém terénu, a to nejen rovném, ale kopčitem a neschůdném. Vynález „sněžného automobilu“, jehož autory jsou pp. Kegress-Hinstius, nemá jen význam sportovní, nýbrž hlavní jeho důležitost tkví v praktickém jeho užítí pro dopravu v horách za zimy, kde každá jiná motorová doprava je vůbec nemožná. Na neschůdných cestách se pohybuje auto rychlostí 40—45 km za hodinu a překonává hravě 60°—70° stoupání. Francouzi slibují si od tohoto nového prostředku cenné služby i ve službě vojenské.

Nová Epocha. Roč. I., č. 5. Klouzavý člun de Lambertův. Roku 1904 sestrojil Francouz de Lambert klouzavý člun, který byl vyzbrojen benzinovým motorem o 12 koňských sílách a dosáhl 36 km za hodinu. R. 1906 opatřil jej vzdušnou vrtulí a silnějším

motorem a docílil 60 km za hodinu. R. 1913 docíleno již s motorem o 160 koňských silách 98 km. Tím vzniklo nové odvětví průmyslové ve Francii, které dnes užívá klouzavých člunů pro dopravu osob i nákladu ve svých koloniích.

Čluny mají široké dno, jsou velice stabilní a velmi pevné. Trup je sestaven ze dřeva a kovu. Na palubu může být namontován jakýkoli druh karoserie dle podněbí, místa neb účelu. Motor jest na zádi člunu. Pohon děje se jednou nebo dvěma vzdušnými vrtulmi. Řízení děje se volantem jako u automobilu. Stojí-li člun, jest ponor asi 15–20 cm, při rychlé jízdě není téměř žádný. Francouzská vláda pochopila, jakou cenu mohou mít klouzavé čluny pro dopravu vojska a proto byl de Lambertem vybudován typ koloniálního dopravního klouzavého člunu. Je z ocelového plechu, může být rozebrán a snadno dopraven na místo určení, má až 50 tun nosnosti a největší ponor jen 40 cm. Průměrná rychlost 15 km za hodinu.

Za války užívali těchto člunů Angličané na Eufratu a Tigridu.

Naše Doba. Roč. 29., seš. 2. Dr. M. Mildschuh: Nynější výrobní a cenová krise světová a její srovnání s krisí v době ponapoleonské. — Doba poválečná přinesla nám nečekané problémy a mnohá překvapení. Jedním z těchto překvapení byl nenadálý pokles světových cen od poloviny r. 1920. Ještě větším překvapením byla intenzivní krise výrobní spojená s poklesem cen. Je vskutku paradoksní, jestliže po tak chromné válce, místo aby se využilo i síly k znovuvyrobení zničených statků nemohou miliony lidí nalézt práci a zaměstnání, ač většina lidstva žije v nedostatku. To znamená, že sociální organismus lidstva je poškozen těžkou chorobou a že třeba usilovně ji léčit. Autor v zajímavém článku vylicuje nejprve průběh skutečností, pak staví proti sobě různá mínění o pravděpodobných příčinách oné choroby a konečně uvádí prostředky nápravy. Při tom přihlíží všude ke skutečnostem z doby před sto roky, po válkách napoleonských, poněvadž tato doba nikoli sice co do intenzity, ale co do způsobu účinků vykazuje pozoruhodnou podobnost. (Pokrač. v seš. 3.)

V seš. 3. počíná uveřejňovat dr. St. Osuský úvahu o Svazu u národů. Za války existovaly hlavně dvě představy, jak zajistit mír. První koncepcí byla rovnováha moci, založená na aliancích; jejím nejnovějším zastáncem byl Clemenceau. Druhá koncepce chtěla založit všeobecné sdružení národů se zvláštními zárukami; tuto zastával Wilson. Kdž se v lednu r. 1919

sešla mírová konference, koncepce o rovnováze sil zmizela a obanovala myšlenka všeobecného sdružení národů. Úředních a soukromých plánů bylo velmi mnoho, ale opravdu byly vzaty v úvahu toliko čtyři: presidenta Wilsona, Leona Bourgeoisa, Lorda Roberta Cecila a generála Smutsa. Naznačiv hlavní myšlenky, na nichž byly tyto plány založeny, vylicuje autor jednání, jež předcházela založení Svazu, a všechny obtíže, na něž narazila komise pověřená vypracováním stanov, a pak přistupuje ke konkrétnímu rozboru stanov, aby bylo zřejmo, jakou má Svaz povahu, jaký cíl a jakými prostředky chce svého cíle dosáhnout.

Český časopis historický. Roč. XXVII. seš. 1.—2. Jos. Klik: Národnostní poměry v Čechách od válek husitských do bitvy bělohorské. Poutavá studie o národnostním složení obyvatelstva v době předbělohorské. Jednotlivé kapitoly: Husitství a poměry národnostní. Národnostní poměry v době pohusitské. První humanistické a české jazyky. Německý postup v XVI. století. (Pokračování.)

Julius Glücklich: O defensorrech a českém povstání 1618–1620. Pojednání o sporu broumovském a hrobském a o úřadě defensor-ském.

Kazbunda Karel: Pokusy rakouské vlády o české vyrovnání. Autor užil ke své práci nových, dosud netištěných pramenů vídeňských archivů, jež jsou nyní přístupny (až do r. 1895) vědeckému badání a obsahují bohatý materiál z pohutě doby ustávních zápasů let šedesátých, k nimž náležel také boj o české vyrovnání. Jsou to zejména protokoly porad minister-ských, akty kabinetní kanceláře, ministerstva zahraničí a ministerstva vnitra. Studie, kterou autor nazývá prací předběžnou, upozorňuje jen na obsah, cenu a význam nových pramenů, přivedla ho k poznání, že pokusy vlád rakouských o řešení problémů vnitropolitických souvisí mnohonásob se situací zahraniční a že i otázky vyrovnání s Čechy nutno chápat v úzké souvislosti se zahraničními úmysly vídeňského kabinetu. Proto také autor ve své práci věnuje zvýšenou pozornost i prostředí zahraničnímu.

Josef Dobiaš: Dva příspěvky k topografii válek markomanských a kvádských. V prvním příspěvku jedná se o cihly XII. legie římské, nalezené prý na Burgstadtu u Mušova, dnes však nezvěstné. Druhý příspěvek vztahuje se k datování trenčinského nápisu, jež autor klade do r. 179, za vlády dvou Augustů. Marca a Commoda, kdy 855 vojáků druhé legie, ležících u Langariciu, zvítězilo nad barbaru.

Dr. Werstadt podává druhý příspěvek svých Materiálů a dokumentů k dějinám našeho osvobození.

Česká Revue. (Roč. 14., č. 9-10.) Dr. V. Perek: Ochrana menšin národnostních dle mírových smluv a skutečné poměry v naší republice. Výklad ochrany menšin národnostních, jazykových, rasových a náboženských dle nové instituce práva mezinárodního, založené mírovými smlouvami; rozsah ochrany dle smlouvy st.-germainské v Československé republice; jak skutečné provedení ochrany menšin zajištěno a co dosud uskutečněno; jak Československá republika upravila poměry menšin zákony, statuty a smlouvami a nařízeními.

Sborník Naše Zahraničí, který vydává Národní rada československá v Praze redakcí dra J. Auerhана, (Masarykovo nábřeží, 10), vyšlo roč. II., číslo 3. a přináší články dra Jar. Smetanky a dra J. S. Voiana o Čechoslovanech v Americe, J. Müllera o československé kolonii v Paříži, Josefa Vlka o Čechích na Volyni, Fr. Peroutky o československé kolonii v Rumunsku, Voity

řežného o hospodářském snažení československé menšiny v Jihoslavií, V. Pipky o českých vystěhovalcích v Saské Kamenici a okolí.

Ruch filosofický. Roč. II., č. 1. E. Čapek: Boj o novou českou filosofii. Autor shrnuje v přehledném článku filosofické názory, pokud jsou známy ze spisů a veřejných projevů poválečných hlavně dvou skupin: oficiálních realistů a nejmladší generace filosofické.

Akademie. Roč. XXV., č. 8. Josef Sýkora v článku Svět bez míru uvažuje snahy pacifistů, jichž načaje na světový mír vždy po válkách vzrůstá. Pacifisté chápou se myšlenek Kantových a Herderových a všech předchůdců pacifismu (Saint-Simona, Thierryho, F. A. Langeho), aby idea věčného míru nezanikla.

Sborník čsl. společnosti zeměpisné. Roč. XXVII. seš. 1. a 2. (Číslo legionářské) přináší články: Kapitána L. Beneše: O vhodném zobrazení území čs. republiky, Dr. Hř. Čermáka: O Tomsku, ing. Jar. Spírhanza: O Mongolii.

— vr —

Z CIZÍCH REVUI.

a) *Revue francouzské.*

Revue militaire générale.

Lистопад 1921.

Henri Libermann: **L'Arkangel.** Operace 58. praporu franc. myslivců na makedonské frontě ve dnech 10. až 13. listopadu 1915.

Lucius: **La refonte des règlements et notre doctrine de guerre.** Pokračování článků z list. 1920, z ledna, února, července a září 1921. Úvaha o čtvrté periodě. Ofensivní spojení na Sommě od 1. července do konce listopadu 1916. Síly francouzské a německé. Francouzské metody ofensivní. Výsledek bitvy na Sommě. Poučení plynoucí se stanoviska ofensivního a defenzivního.

Kpt. Kuntz: **Stratégie et opérations dans l'Est.** Pokračování článků z ledna a února 1920 a z října 1921. Bitva první a druhé franc. armády na krajním pravém křídle v Lotrinsku od 22.—29. srpna 1914.

Mjr. Pamard: **Emploi de l'artillerie.** Válka způsobila vážný myšlen-

kový vývoj o používání dělostřelectva, ale ještě dnes jsme příliš dalecí toho, abychom mohli vysloviti úsudek konečný. Od všeobecných úvah přechází autor k vývoji myšlenek od r. 1914 do r. 1918, posuzuje některé základní principy a dělostřelectvo v defenzivě.

Pierre Bruneau: **Chronique militaire des questions économiques.** Úvaha o spojení armády s hospodářským organismem národa. Tuto souvislost si představuje autor provedenu trojím směrem: kontaktem hlavního štábu s velikými společnostmi oficiálními nebo soukromými buď přímo nebo prostřednictvím ministerstev, vojenskou organizací krajskou, jež bude spolupracovati s obchodními, průmyslovými a zemědělskými družstvy krajskými a místními a konečně úzký styk vojenských attaché a zvláštních missí se zástupci obchodními v cizině a koloniích.

Prosinec 1921.

Generál Martchenko: **La dislocation du front russe.** V Berlíně vydána byla kniha generála Krasnova:

Od dvojhlavého orla k rudému praporu. Týká se tří dob: Ruska carského, války a revoluce. Ze čtyř svazků tohoto pozoruhodného díla citovány jsou v článku výňatky, týkající se soustavné desorganisaace ruských vojsk.

Lucius: **La refonte des règlements et notre doctrine de guerre.** (Pokračování šesté.) Reforma předpisů a naše válečná doktrína. Týká se periody čtvrté, roku 1916 a počátku r. 1917 až do dubna — období to velkých ofensiv. Instrukce z konce r. 1916. Kombinovaná ofensiva anglicko-francouzská v Artois a na Aisné od 9. dubna do 15. května 1917.

Kpt. Laffargue: **Étude comparée sur la tactique des feux d'infanterie avant et depuis la guerre de 1914—1918.** Pokračování z říjnového sešitu. Poučení z r. 1916 a 1917, důsledky rozvinuté dělostřelecké palby. Puška ztratila důvěru a nahrazena ručním granátem. Automatická zbraň: samočinná puška. Užití kulometů k nepřímé střelbě. Poučení z r. 1918. Intenzivní používání automatických zbraní Němci v ofensivě.

Kpt. Kuntz: **Stratégie et opérations dans l'Est.** Pokračování článku z předešlého čísla o bitvě první a druhé franc. armády v Lontrinsku od 22. až 29. srpna 1914.

Mjr. Pamard: **Emploi de l'artillerie.** Pokračování článku z předešlého čísla. Dělostřelectvo v defenzivě v období klidném. Boj na ústupu. Dělostřelectvo v ofensivě v různých obdobích.

La Revue d'Infanterie.

Sešit 350. (15. list. 1921.)

Kpt. Hanaut: **La transformation de la vie militaire aux Etats-Unis pendant la guerre de 1917—1918.** Článek podává obraz hlubokých změn vojenského života ve Spojených Státech za války r. 1917 a 1918.

Kpt. Meyrialle: **Guerre et Démographie.** Pokračování článku z červnového sešitu. Vážná situace populace ve Francii. Populace národa jest jedním z hlavních činitelů jeho vojenské organisace. Určuje kvalitu a kvantitu početných stavů v určitém okamžiku. Všeobecná a povinná služba vojenská má veliký vliv na populaci. Úloha důstojníka: zlepšovati neustále materiální stav svého mužstva a šetřiti co nejvíce lidských životů i při docelení největších bitevních výsledků.

La deuxième partie du Règlement provisoire de manoeuvre d'infanterie du 1er février 1920. Pokračování z čí-

sla srpnového a zářijového 1921. Kritika druhé části prozatímních předpisů pro výcvik pěchoty: pěchota v boji, součinnost dělostřelectva s pěchotou.

Mjr. Roger: **L'instruction du tir dans l'infanterie.** Pokračování z čísla červnového. Střelecký výcvik pěchoty. Střelba zápalkami. Denní cvičení pohybů bez cvičných patron a s cvičnými patronami. Výchova nervového systému.

Kpt. Nathan: **La participation de l'infanterie à la lutte antiaérienne.** Účast pěchoty v boji proti letadlům. Autor připomíná, že každá německá rota již od března 1920 jest opatřena oddílem tří kulometů 12mm se zvláštními projektily proti obrněným letadlům.

Fontaine: **Tactique appliquée d'infanterie.** Útok na opevněné postavení. Operace 149. pluku pěchoty ve dnech 26.—28. září 1918.

Sešit 351. (15. pros. 1921.)

Plukovník Z.: **L'évolution des méthodes et des procédés de combat de l'infanterie de 1870 à nos jours.** Vývoj method a bojových pokroků pěchoty od r. 1870 až do dnešní doby. Autor jest toho názoru, že historická methoda ve studiu věd vojenských poskytuje výhod nejceněnějších a nejlepší orientace v labyrintu vývojovém a krásně osvětluje cestu, jakou jest nutno nastoupiti v budoucnosti. Často se ukáže to, co nazýváme „přetvořením“, pohybem „přemístěním“ nebo „přizpůsobením“. Analysovat v různých dobách bojové pokroky pěchoty, znamená, studovati organisaci a výzbroj. Dle této methody studuje autor pěchotu r. 1870, jejího ducha a tendence, její výzbroj, předpisy a doktrínu. (Pokračování.)

Mjr. Gérin: **Le Problème des liaisons et transmissions.** Poznámky k prozatímním předpisům (druhá část). Problém služby spojovací a dorozumovací. Spojovací služba mezi dělostřelectvem a pěchotou. Vývoj od r. 1914 do r. 1918. (Pokračování.)

X.: **Le nouveau règlement de manoeuvre de l'infanterie japonaise.** Nové předpisy pro výcvik japonské pěchoty. Charakteristické vlastnosti nových předpisů, jejich rozdělení. Všeobecné zásady. Důležitost výchovy mravní. Rozvoj ofensivního ducha a iniciativy. Posice opevnění. Bojové útvary. Služba spojovací. Zbraně automatické. Nové bojové prostředky: aeronautila, plyny, útočná vozba, obrněná auta, děla malého kalibru doprovázející pěchotu. Závěr.

Plk. Chédeville: **Etude sur l'emploi des chars de combat.** Studie

o užití tanků. Technické možnosti. Vůz lehký. (Pokračování.)

Kpt. Pournaire: **L'Enseignement technique des armes automatiques et les futurs règlements.** Technický výcvik se zbraněmi automatickými a budoucí předpisy. Popis a nomenklatura samočinné pušky. Kdy funguje normálně, jak se vyskytují poruchy a jak jim odpomoci.

Plk. Brémont: **Conseils pratiques pour les cadres de l'Armée métropolitaine appelés à servir en Afrique ou au Levant.** Praktické pokyny pro kádry armády metropolitní povoláné ke službě do Afriky a Malé Asie.

Sešit 352. (1. leden 1922.)

Plk. Z.: **L'évolution des méthodes et des procédés de combat de l'infanterie de 1870 à nos jours.** Pokračování. Poučení z války r. 1870—1871. Předpisy z 12. června 1875. Normální útvar bojový, prapor. (Pokračování.)

Mjr. Gérin: **Le problème des liaisons et transmissions.** Pokračování. Vývoj spojovací služby od r. 1914 do r. 1918. Výsledky zkušeností.

Plk. Chédeville: **Étude sur l'emploi des chars de combat.** Pokračování. Skupina tanků. Její způsoby bojové. Její součinnost s bojovou skupinou pěchoty.

Dr. Pierre Ménard: **Psychologie militaire.** Studie o podvědomém strachu vojáků v zákopech.

L. Philippe a L. Gauthier: **Hygiène et éducation physique.** Studie o zákraku lidského stroje a jeho špatném mechanikovi. Podobnosti organické mezi strojem lidským a průmyslovým. Jak se chová stroj lidský a stroj průmyslový. Vyživa. Větrání. Oběh krevní. Opravy. Čištění. Všeobecné pokyny.

Plk. Brémont: **Conseils pratiques pour les cadres de l'armée métropolitaine appelés à servir en Afrique ou au Levant.** Pokračování z čísla prosincevého.

Revue de Cavalerie.

Sešit 6. (listopad—prosinec 1921.)

Plk. Lafont: **A propos du dressage.** Úvaha o tom, zda možno při krátkodobé službě vycvičit koně tak, jako před válkou.

Mjr. Henry-Couannier: **La 1ère brigade de cavalerie britannique à Nérý (1er septembre 1914).** Operace první jezdecké anglické brigády u Nérý dne 1. září 1914. S náčrtem.

Evolution de l'organisation de la cavalerie allemande au cours de la guerre.

Vývoj organizace německého jezdeckta za války. Pokračování z předešlého sešitu. Od listopadu 1914 do ledna 1916 na frontě východní a západní. Jezdeckto armádní a divisi. Přizpůsobení výzbroje. Situace na začátku r. 1916. Od ledna 1916 do jara 1917. Reorganizace jezdeckých divisi v létě 1916. Pluky střelecké a různé útvary. Situace dne 1. dubna 1917.

Mjr. R. Prioux: **La cavalerie française dans la poursuite de Macédoine.** Úloha francouzského jezdeckta při podzimních operacích v Macedonii a Srbsku. S předmluvou maršála Francheta d'Espèrey. Všeobecná situace na macedonské frontě před ofensivou dne 15. září 1918. Všeobecný ofensivní plán. Situace jezdeckta před ofensivou. Soustředění, pochod, styk s nepřítelem. Manévr u Skoplje. Dobytí Skoplje. Pronásledování s armádou srbskou. Se čtyřmi mapami.

Faits de cavalerie. Gen. Larde-melle: **Rôle du 4e escadron du 10e chasseurs le 30 mai 1918.** Hrdinské činy jezdeckta. Úloha čtvrté eskadrony desátých myslivců dne 30. května 1918.

L. de Sévry: **De l'équitation à travers les âges.** Jezdecké umění v dějinách věků. Jezdecké umění v Řecku a v Římě a jeho vznik. Obrození umění jezdeckého za renaissance. Jízda přirozená a estetická. Jízda praktická; hlavní zásady filosofie umění jezdeckého. Použití věd.

Gen. Champvallier: **Chevaux de Corlay.** Koně Corlayští. Corlay jest město v Bretonských horách, vynikající svým chovem koní. Každého roku jsou tam pořádány soutěže klisen, remont a koní jezdeckých.

Revue du génie militaire.

Sešit 11. (listopad 1921.)

Kpt. Ihermier des Plantes: **Construction d'un centre de conservation d'essence à Casablanca.** Výstavba železných nádrží na oleje v Casablanca v Maroku. Se dvěma plány.

Plk. Normand: **Routes et pistes.** Silnice a cesty. Stavba nových silnic Obnovování silnic v boji. Jízdní pravidla. Organizace služby silniční u armád.

Kpt. Métrot: **Les problèmes de la traversée des cours d'eau en courant rapide.** Problém přechodu řek s prudkým spádem.

Revue d'artillerie.

Sešit 4. (Říjen 1921.)

De la Hellerie: **Les préparations de tir de l'artillerie lourde de cam-**

pagne. Úvaha o střelecké přípravě těžkého polního dělostřelectva.

Garnier: Lois de différence des pressions et des températures. Zákon o vzájemném vztahu tlaku plynů a teploty.

Garnier: Conditions atmosphériques moyennes en fonction de l'altitude. Závislost středních atmosférických vlastností na absolutní výšce nad mořem.

Brun: L'aube du triomphe. Propos d'un artilleur. Pokračování článku, vyjadřujícího obdiv francouzskému vojákovi.

Gouyrant: L'alimentation du cheval dans un groupe de 75 pendant la guerre. Výživa koně u polního dělostřelectva za války.

Cambuzat: La manoeuvre par le feu. Pokračování článku o manévrování dělostřeleckou palbou a jeho charakteristických vlastnostech.

Sešit 5. (Listopad 1921.)

Pplk. E. Pagezy: Les méfaits d'un essieu qui penche. Autor vypočítává chyby při střelbě z polních děl při nakloněné nápravě.

Mjr. Apffel: L'observation d'artillerie. Stručná zmínka o vývoji pozorování dělostřelby.

Mjr. Canova: Emploi de l'artillerie au Maroc. Článek týká se osobních názorů a pokynů autora, který ztrávil dlouhá léta v Maroku a zúčastnil se tamních bojů a operací. Vztahuje se k dělostřeleckým metodám bojovým a pacifikaci v Maroku a obsahuje stati: složení a organizace, pochody a ubytování. (Pokračování.)

Brun: L'aube du triomphe. Dokončení článku, vyjadřujícího obdiv francouzskému vojákovi.

Cambuzat: La manoeuvre par le feu. Dokončení článku o manévrování dělostřeleckou palbou.

Reglade, Geloso, Domont: Méthodes d'analyse des Ferroziniums. Několik praktických method analysis ferrozirkonia.

Manuel de tir de l'artillerie allemande du 4. déc. 1919. Střelecká příručka německého dělostřelectva ze 4. prosince 1919. (Pokračování.) Různé projektily a jejich působnost. Granáty. Šrapnely. Projektily proti tankům. Pozorování.

Sešit 6. (Prosinec 1921.)

Pplk. Filloux: Essai sur l'évolution de la guerre. Pokus o nové nazírání na vývoj války.

Pplk. Mussel: A propos d'un Manuel de tir. Poznámky ke střelecké příručce. V říjnovém čísle vložil kpt. La Hellerie své názory o vývoji dělostřeleckých důstojníků a o požadavcích vědecké přípravy. Tento článek jest humoristickým příspěvkem ke studiu této důležité otázky.

M. Garnier: Au sujet des corrections de vent. Otázka vlivu větru na dráhu projektilu. Charakteristické vlastnosti větru. Měření rychlosti větru. Měření pokusné. Řešení problému.

Mjr. Laurent: Ou en est la question des transmissions? Příspěvek k otázce dorozumívání. Bezdrátové dorozumívání polního dělostřelectva. Sítě u divise pěší, u divise jezdecké, u horského dělostřelectva a u armádního sboru.

Kpt. Gabeau: Note sur les causes de production de certains phénomènes de coups anormaux. Poznámka o příčinách a vzniku jistých úkazů abnormálních střel. Děla kalibru 32 cm, byla-li déle užívána, ochabují při větších požadavcích ve své výkonnosti velmi nápadně. Vypálíme-li z děla takového určitý počet střel, počne se zvolna doznosnost zkracovati, až náhle klesne o několik kilometrů. Kromě toho pásy těchto projektilů jsou zcela srovnány. Dle dřívějších výkladů jedni svalovali vinu na opotřebení děla, druzí na špatné měděné pásy. Autor se domnívá, že příčina tkví ve zvýšené teplotě děla a pokouší se na tomto základě zjev vysvětliti. Pojednává o hlavních příčinách zahrnutí děla, o teple vzniklém třením pásů o vnitřek děla a matematickým výpočtem dospívá k přesvědčení, že netřeba hledati příčinu v defektu projektilu, ani v opotřebení děla, nýbrž v užívání nesprávného prachu, k čemuž ovšem přistupují ještě jako podmíněné faktory: opotřebení a teplotura.

Mjr. Canova: Emploi de l'artillerie au Maroc. Pokračování článku o užívání dělostřelectva v Maroku. Boj. Dělostřelectvo v boji. Úloha velitele. Pozorování. Užití aviatiky. Podpora dělostřelectva.

Manuel de tir de l'artillerie allemande du 4. déc. 1919. (Pokračování.) Způsoby zaměřovací.

Revue militaire française.

Sešit 6. (prosinec 1921.)

Generál Camou: La genèse du plan de guerre allemand. (Genese válečného plánu německého.) Vypra-

cování plázu německého r. 1914. Plány Schlieffenovy. Plán Moltkův.

Plk. Desoffy de Csernek: **Opérations du 114e bataillon de chasseurs alpins le 23 juin 1916.** Operace 114. praporu alpských myslivců za noci a z rána dne 23. června 1916. Této noci podnikli Němci prudký útok na Verdun ze severu. Útok sice v celku ztroskotal, ale nicméně Němci prolomili frontu mezi pevnostkami Thiaumont a Fleury do hloubky asi dvou kilometrů. Ukočen 114. praporu alpských myslivců bylo toto prohrutí zase narovnat, což se mu také podařilo. V článku vyličen za jakých okolností hmotných a mravních se to stalo. S náčrtem.

Mjr. Daille: **La manoeuvre de Montdidier.** Pokračování článku ze tří předcházejících sešitů. Článek týká se manévru, jež od 8. srpna 1918 provádí první armáda francouzská a čtvrtá anglická u Montdidier. Po 8. srpnu prolomila německá fronta na straně první armády na 10 až 30 kilometrů, dne 10. srpna dosáhlo proniknutí francouzských sil hloubky 60 kilometrů, dne 17. srpna již 100 kilometrů. Útoky anglické docílily hloubky 120 kilometrů a brzy po té 150 kilometrů. Den 8. srpna 1918 byl dnem smutku německé armády. Toho dne pozbyl Ludendorff definitivně vši naděje na vítězství. Ludendorff válku vojensky prohrál, poněvadž se bil toliko s částí svých sil. Rozdělit svou armádu na dvě: údernou a okupační. Armáda úderná, o níž bylo starostlivě pečováno jak v hmotném tak i mravním ohledu, byla hroznou zbraní průlomovou a manévrovací. Osudem této armády bylo, že se příliš rychle opotřebovala a Němci neměli ji čím vyspravit. Měla na počátku německé ofensivy v březnu 1918 asi sto divisí a v srpnu již jen — čtyřicet. Její útoky byly stále slabší a slabší. Armáda okupační obsazovala jen dobyté zákopy. Byla po částech zbavována svých nejlepších lidí, zmenšovala se, ale také jí ubývalo na mravní hodnotě. Znenáhla do ní vnikal duch revolty, až se vůbec stala neschopnou jakékoli akce.

Plk. Roger: **Les méthodes d'appui de l'attaque par l'artillerie au cours de la guerre.** (O metodách, kterými byl podporován útok pěchoty dělostřelectvem za války.) Pokračování. Přehrada postupná a útočný manévr pěchoty: na počátku útoku a

za útoku. Postupná přehrada a proti-útok. Postupná přehrada a boj na ústupu s nepřátelským předvojem. Postupná přehrada ve válce pohybové. Postupná přehrada a morálka úderné pěchoty. Střelba ochranná. Počet nutných skupin, aby zabezpečena byla souhra různých úkolů.

Sešit 7. (Leden 1922.)

General Buat: **La campagne d'Hindenburg Ludendorff sur le front oriental.** Hindenburg a Ludendorff na frontě východní. Studie podává jen všeobecnou tvárnost operací, které řídili H. a L. na ruské frontě, poněvadž dokumentů ruských téměř není vůbec a poněvadž jest pravděpodobno, že na podrobnou dokumentaci operací ruskoněmeckých budeme asi ještě dlouho čekat. První část studie jedná o bitvě u Tannenberku od 26. do 29. srpna 1914 a druhá o první bitvě mazurské od 8. do 9. září 1914. Se třemi mapami.

Kpt. Berthemet: **Les troupes françaises en Italie pendant la grande guerre.** Vyličení účasti francouzských vojsk na italské frontě od 31. října 1917 do 4. listopadu 1918 dle úředních dokumentů. Se třemi mapami.

Pplk. Delavallée: **Quelques considérations sur les fabrications de guerre.** Několik úvah o válečném průmyslu, které jsou rozděleny na dvě části. První věnována průmyslu hutnickému, druhá obsáhlejší a důležitější průmyslu mechanickému.

Kpt. F. G.: **En marge d'une controverse allemande sur l'infanterie.** Na okraj německého sporu o pěchotu. Předpisy pro bojový výcvik pěchoty, které dnes v Německu platí, pocházejí z ledna 1918. Nové se však již studují. Ministerstvo říšské obrany ustanovilo komisi, řídící přípravné práce a spolupracující se zkušenými důstojníky, mezi nimiž jest jakýsi Waldemar Pfeifer, jemuž byla svěřena stať o přípravě k boji. Pfeifer však nesouhlasí s ministerstvem v několika směrech a aby dotvrdil své stanovisko, vydal návrh předpisů úplných s výkladem. Autor článku analyzuje theorie Pfeiferovy.

Mjr. Bloch: **L'avenir du char de combat.** Budoucnost tanku. Hodnota této zbraně. Přehled hlavních prostředků obranných proti útočné vozbě. Modely tanků. Útočná vozba a dělostřelectvo.

—vr—

nam ho postupně na počátku války jako velitele 20. armádního sboru, jenž kryje Nancy, mezeru u Chartres a zadržuje tam německé nápoře; sleduje jej pak na Marně v čele 9. armády, na níž útočí, doléhají a narážejí německé voje Bülowa a Hausena. Foch nechce ustoupiti, přechází sám k útoku a nasadí všechny své síly do posledního muže, nutí konečně své odpůrce k ústupu.

Potom setkáváme se s maršálem Fochem, jako velitelem severní armádní skupiny, kde zadržuje Němce na Yseru, připravuje, organizuje a provádí ofensivy u Artois a na Sommě. Stává se rádcem. Dohody, počíná uskutečňovati užší spojení mezi spojení, spěchá s francouzskými a anglickými divizemi do Itálie, aby ne porážce u Caporetto přispěl generálu Cadornovi zlepšiti situaci. Konečně roku 1918 je vyhlášen Dohodou za generalisima spojeneckých armád, aby čelil nebezpečí v okamžiku, kdy německé armády prolomivše anglickou frontu, vrhly se na polootevřenou cestu k Paříži.

Od toho okamžiku má maršál Foch volnou ruku, disponuje neomezeně všemi spojeneckými silami, což mu umožňuje vésti bitvu Francie s využitím všech schopností své genialnosti, rozhodnosti a vůle. Počíná zajištěním své fronty, aby docílil její neochvějnosti, snaží se se zdarem unaviti nepřítele odrážejí všechny jeho útoky, připravuje a kombinuje současně ofensivu, jež má ve vhodném okamžiku vyrůst z této dočasné obrany a jež jest jediným prostředkem, jak donutiti protivníka k ústupu.

Ale dovede vyčkati, a teprve když se domnívá, že nepřítel je dostatečně unaven, když cítí, že poměr sil sklání se ve prospěch Francie, rozpoutává tuto ofensivu, vrhá všechny své síly do boje, oživuje je svojí vůlí, organizuje strašné a stále rychlejší údery na celé dlouhé frontě: na Marně, na severu, u Saint Mihiel, v Champagni a v Belgii, docílí toho, že se uvolní fronta a konečně úplně zhroutí, přinutí německé armády k ústupu a připravuje jim neodvratnou porážku, jež nutí Německo ke kapitulaci.

Kniha majora Grasseta zaslouží tedy zcela zvláštní pozornosti, poněvadž přináší výtah a synthesu myšlenek a činů vojevůdce, který, zasnívajíc celý svůj život studiu vojenských věd, dožil se slávy a cti, aby vedl spojené národy k vítěznému výpadu proti jedné z největších vojenských mocí světa a jenž si tím zasloužil čestného místa mezi velikými vojevůdci historie.

Rozet.

Mjr. Bouvard: **Les leçons militaires de la guerre**^{*)}. Vojenská naučení z války.

Knihkupectví Masson 120, Boulevard Saint Germain, Paříž, počalo vydávati serii studií nazvaných „Naučení z války“ (Les leçons de guerre). Jedno dílo této sbírky zasluhuje zvláštní pozornosti nejen důstojníkům československé armády, ale též všech těch, kdož za války se účastnili obrany vlasti.

„Vojenská naučení z války“ od majora Bouvarda jsou vlastně knihou, věnovanou záložním důstojníkům. Nejsou pojednáním o válečném umění, jež by chtělo rozřešiti problémy, jež během 5 let války se naskytly. Jsou velmi jasným a úplným souborem všech otázek, jež přesahují rámec vojenské činnosti a jež proto zajímají všechny obory sociální činnosti.

Dílo je rozděleno na 3 části: první část zabývá se studiem problému války se všeobecného hlediska. Jak se sestavuje válečný plán, na jakých prvcích spočívá, různé druhy opatření, jež nutno připravit již za míru, opatření hospodářská, průmyslová, zemědělská, finanční.

Druhá část zabývá se strojem války. Spisovatel uvádí charakteristické vlastnosti a možnosti zbraní, jež tvoří tento stroj války, pěchoty, tanků, dělostřelectva, letectva, ženit a jezdeckta. U každé nastiňuje krátce vývoj, jež za války prodělala a naznačuje směr, jímž tyto zbraně se vyvíjejí pro budoucí válku. Poslední kapitola zabývá se souřadností činnosti těchto zbraní, jak je uskutečněna velkými jednotkami divízií, armádním sborem, armádou.

Třetí část je nazvána: Jak se uvádí v činnost stroj války. Major Bouvard nejprve definuje pojmy ofensivy a defensivy a pak vykládá, jak vrchní velitelství projevuje svou činnost před operacemi, tvoří zálohy a dopravuje je na místa nutná. V kapitole jednájící o operacích jsou uvedeny formy strategické činnosti, totiž obchvatný manévry, čelný útok, pohyb, ohrožující nepřátelské komunikace. Následující kapitola je věnována počátečním operacím, mobilisaci, nástupu a ochraňování hranic. Poslední pak kapitola jedná o organizaci armády za míru, o výcvičných a výchovných methodách, základních myšlenkách.

Major Bouvard končí svoje dílo těmito slovy: Budeme plně spokojeni, jestliže čtenář, ať bojovník veřejka nebo voják zítřka, mohl proniknouti

^{*)} Major Bouvard přináležel za války nejdříve operačnímu oddělení vrchního velitelství, později byl pobočníkem vrchního velitele (generála Pétaina). O spisůku byla již učiněna zmínka v předšlém ročníku na str. 352.

do spleti složek války a do nesnázi, při její přípravě, a pozná-li povinnost, plynoucí pro každého příslušníka státu, by v mezích svých možnosti pomáhal v tomto oboru po boku vojenských odborníků. Cdt. J. Padovani.

Generál Douchy, bývalý náčelník štábu 8. armády: „**Le Grand Etat-Major allemand avant et pendant la guerre mondiale**“ *) Nakladatel. Payot Paris, cena 6 fr.

Toto dílo jest rozbořem a překladem díla bývalého náčelníka štábu 1. armády německé Kuhla: „Der deutsche Generalstab in Vorbereitung u. Durchführung des Weltkrieges“.

Generál Kuhl sloužil po 22 léta ve velkém generálním štábu německém, a to pod přímým vedením generála Schlieffena. Za války byl náčelníkem štábu 1. armády německé (Kluck) a náčelníkem štábu armádní skupiny prince Rupprechta Bavorského. Dalo se tedy očekávat, že dílo generála Kuhla bude apologií německého generálního štábu.

A skutečně jest to obrana stranická, ve které generál Kuhl obhajuje generální štáb proti četným, na něho v Německu vedeným útokům.

Bylo zajímavé, podrobiti tuto knihu kritice francouzské: a tuto práci právě předseval si generál Douchy.

Nejvíce dokumenty doložená část knihy Kuhlovy jest věnována studiu řady válečných plánů, vypracovaných

*) O knize byla již učiněna zmínka v předešlém ročníku, str. 354.

po sobě se vystřídávšími náčelníky velkého generálního štábu německého mezi rokem 1871 a 1914. Toto studium dovoluje sledovati vznik německého plánu, který byl prováděn generálem Moltkem r. 1914 a za jehož původu byl často označován generál Schlieffen.

Je-li Kuhl pln úcty k názorům generála Moltke, jeví tím více obdivu pro názory svého učitele Schlieffena, které, dle jeho mínění, byly zapomenuty nebo nepochopeny k největší škodě Německa. Moltke tedy upravil a přeměnil plán Schlieffenův.

Ve světle kritiky generála Douchyho vychází na jevo, že plán Schlieffenův nebyl by měl více vyhlídek na úspěch než plán, přepracovaný a užitý Moltkem. Oba dva měly již v sobě od počátku zárodek porážky.

„Pakliže se německý manévř nepodařil,“ píše generál Douchy, „bylo to proto, že to byli Francouzi, kteří manévřovali“. A jestliže Francouzi manévřovali, bylo to proto, že jejich protivníci buď nemohli nebo nedovedli jim vzít volnost jednání. V plánech německých nebylo nic předvídáno pro imobilizování francouzských sil před snahou obklíčit je. Ve svých plánech Němci manévřovali proti nepříteli, aniž by ho byli upoutali.“

Četba knihy generála Douchyho doporučuje se tedy všem důstojníkům, kteří touží vytvořit si osobní názor o německém plánu z r. 1914 a které by zajímalo rozříditi tvrzení generála Kuhla, přirozené stranická, na část správnou a na část, obsahující omyly.

Rozet.

b) Německá.

Foerster Wolfgang: **Graf Schlieffen und der Weltkrieg**. Berlin, 1921. Verlag Mittler u. Sohn.

I. díl: Die deutsche Westoffensive 1914 bis zur Marneschlacht. 2 mapy. Stran VI a 60. Cena 10 M.

II. díl: Die Offensive 1915 in Galizien und Rußland. Betrachtungen über die Neuführung des Generals v. Falkenhayn. 1 mapa. Stran 92. Cena M 15-60.

III. díl: Verdun 1916. Der Feldherr Ludendorff. Die große Schlacht in Frankreich vom 21. März bis 4. April 1918. 9 map. Stran 131. Cena 20 M.

Delbrück a jeho stoupenci rozeznávají dvoji druh strategií: strategii zničení a strategii unavovací. Představitelem prvního druhu je Napoleon, Moltke I. a v jistém směru i Falkenhayn s Conradem. Druhý směr strategie objevil se od dob pozdějších válek opět ve světové válce, příčinou tohoto zjevu nebyly však

jako v 18. století, slabost vojska a jeho špatný materiál, nýbrž nacpání ohromné masy armád s mohutným trénem a s obrovskými překážkami při jejím záobování. O Ludendorffovi praví Delbrück, že byl „skvělým rutinérem veliké školy“, že však nemohl se vyšimouti na „dee strategie ničivé. Prof. Gustav Roloff-giebel vidi v něm pravého představitele strategie unavovací.

Tyto názory, pak názor Tirpitzův, že Německo bylo do války politicky „vehnáno“, a že německý generální štáb měl absolutní důvěru ve vítězný recept mrtvého Schlieffena, jsou předmětem autorových úvah. Jeho úmyslem jest, se stanoviska objektivního historika, objasniti vnitřní příčiny nezdaru a nespokojiti se pouze vylicením událostí.

Autor připouští, že na nezdaru mělo podíl vojenské vedení. Zkoumá však otázku, zdali toto nebylo obětí

nějakého vnuceného mu esudu, který se rozvinul z mírového nazírání a z předválečné školy, jejichž správnost nebyla válečnou prací potvrzena; probírá i tu možnost, zdali vojenské vedení nepochylovalo v rozhodujících okamžicích právě tím, že se uchýlilo v praxi od svých teorií, poznatků nabytých, zdali snad svým ideálům nezůstalo věrno.

Výsledky svých studií uložil autor do pojednání o některých obdobích světové války. Vylíčil důležitost hraběte Schlieffena jako pozdějšího představitele Moltkeových operativních myšlenek a objasniv podrobně operační plán Schlieffenův pro boj na západní frontě, přistupuje kriticky k německému nastupu, srovnává západní německou ofenzivu Moltka II. až po bitvu na Marne s plánem Schlieffenovým a rozebírá francouzské vedení až do té doby.

V druhém a třetím svazku jeho díla schází ovšem autorovi srovnání mezi tím, čeho se Schlieffen hodlal domoci a mezi tím, co skutečně vrchní vedení vykonalo. Heslem jeho dalších úvah je proto otázka, jakých řešení by Schlieffen byl užil v oněch dobách, jež autor probírá. A tu podává nám skvělou charakteristiku Falkenhaynovu a výsledky jeho činnosti při jarní ofenzivě v Haliči r. 1915, při pokolení Polska, podzimní ofenzivě u Vilna, tažení na Balkáně a bitvy u Verdunu r. 1916. Konečné úvahy jsou věnovány Ludendorffovi a operacím ve Francii od 21. března do 4. dubna 1918.

Autor přichází k poznatku, že nebyla to velká myšlenka Schlieffenova, která ve světovém boji neobstála; jeho provedení se nezdařilo, protože scházelo sil.

Horsetzky Ernst: **Die vier letzten Kriegswochen.** (24. Oktober bis 21. November 1918.) Ein Beitrag zur Geschichte der Auflösung der österreichisch-ungarischen Armee. 2 náčrty a graphikon. Wien, 1920. Verlag Harbauer. Stran 56. Cena 12 r. k.

Autor, bývalý velitel 25. armádního sboru na italské frontě, líčí situaci, jaká se objevila po vydání císařského manifestu 17. října na frontě, dále poslední srážky, ústup jeho sboru z okrsku Mt. Asolonu, Grappa a Fonzaso přes Predazzo, Arabbu do Bruneku k Drávě a konečné jeho rozpadnutí.

Dílo jeho je pro nás tím zajímavé, poněvadž vypsány jsou zde osudy bývalých c. a k. útvarů české národnosti až do té doby, kdy je umožněn jim návrat do svobodné své vlasti. (Bývalé pěší pl. č. 8, 11, 28; polní děl. pluky 21. 27 atd.)

Pz.

W. Hoffmann:

Die deutschen Ärzte im Weltkriege. Ihre Leistungen und Erfahrungen. Berlin 1920. Ernst Siegfried Mittler und Sohn. 8°. 414 stránek.

Kolektivní spis, na kterém mělo účast osm autorů, vypisuje zdravotní poměry v německé armádě za světové války, podává statistiku, organizaci zdravotní služby, úspěchy vědy na poli nemocí chirurgických i vnitřních, hlavně infekčních. Jest zajímavé, jak právě Německo analysovalo všechny složky, které spolupůsobily při světové válce, které sledí všemožné ukazatelé, co dovedli jeho příslušníci na poli vědy nebo technického výkonu. K tomu cíli směřuje i kniha, o níž podávám zprávu. Nás, kteří jsme proti své vůli přišli ve válce tolik do styku s německými oddíly, zajímá vědecky psaná zdravotní zpráva um více, že poměry v ní líčené dosti se blíží těm, v nichž i většina českého vojska a domácího obyvatelstva žila.

Německo mělo dle odhadu mužů podrobených službě válečné 10,937,000. Z nich padlo nebo zemřelo poraněním 1,531,048, t. j. 13.8% celkového stavu. Poraněno bylo 4,211,469, t. j. 38.5%; vnitřními chorobami zemřelo 155,013, t. j. 1.4%; polřešených a zajatých bylo 991,340, t. j. 9.1%.

Ve světové válce bylo relativně mnoho ranených, málo nemocných; zbraně nepřátelské působily mnohem zlobněji než nákazy. Z válek dřívějších jen ve válce německo-francouzské v r. 1870-1871 měla úmrť od zbraní nepřátelských převahu nad případy smrti po vnitřních chorobách. Ve všech válkách ostatních, ze kterých máme statistický materiál, hynulo nejvíce lidí epidemickými nemocemi.

Tento poměr jest přehledně takto vyjádřen:

válka krámská 1854-1856:	
Angličané	1 : 3.8
Francouzi	1 : 3.3
válka v Itálii 1859:	
Francouzi	1 : 2.5
válka v roce 1866:	
Prušáci	1 : 1.3
válka v roce 1870-1871:	
Němci	1 : 0.53
rusko-turecká válka v r. 1877-1878:	
ruská armáda dunaiská	1 : 2.7
japonsko-čínská válka r. 1894-1895:	
Japonci	1 : 3.5
válka španělsko-americká r. 1898-99:	
Američané	1 : 5.6

Němci ve válce světové 1 : 0.10.

Tento poměr, dosud nebývalý, vysvětluje se pokrokem věd lékařských, účinným opatřením proti epidemiím a přičiněním lékařů, činných v poli, v území etapním i v zápolí.

Nejvíce ztrát na životech měli důstojníci (17.4% celkového stavu početního), po nich přijdou poddůstojníci

s 15,8%, mužstvo (15,4%); nejméně ztrát měli úředníci (3%).

Z lékařů zahynulo ve válce 1325, a to 562 zbraněmi neúspěšnými, 763 nemocemi.

Epidemické nemoci potírány byly jednak opatřeními hygienickými, jednak preventivním podáváním léků a ochranným očkováním. Preventivní podávání medikamentů osvědčilo se proti malarii, která řádila na Píavě a ještě více v Albánii. Jako profylaktika užíváno bylo chininu, a to nejlépe každého šestého a sedmého dne 1,2 gramu v dávkách po 0,3 g ve dvouhodinových mezích. Očkování mělo výborné výsledky proti neštovicím, jak už zkušenosti z doby mírové nasvědčovaly. Dobrý účinek mělo také očkování proti tyfu a choleře.

Vědecké zkoumání skvrnivky (tyfu exanthematického) pokročilo značně již v posledních letech před válkou, ale teprve praxe válečná šla s této, dříve tak obávané nemoci, dosavadní hrůzy, naučila lékaře a pomocný personál prakticky provádět „odvšivení“, a tím zamezit její postup.

U nemoci Weilovy (horečnaté žloutenky) byla právě v době války objevena příčina a nalezen specifický bacil, který ji způsobuje.

Nejmenší byly výsledky boje proti úplavici. Tato řádila ke konci války stejně prudce jako na jejím začátku, jsouc vázána hlavně na teplejší dobu roční.

Veliký úkol připadl ve válce chirurgii. Značná část lékařů byla nucena obrátit se teprve ve válce intenzivně chirurgii operační, majíc v době mírové jiné odborné zaměstnání. Operace musily být prováděny za poměrů mnohem nepříznivějších než v míru. V civilisovaných zemích jsou nemocnice vypraveny skvělými operačními sály, kde snadno vyhovět všem podmínkám asepce; ve válce však operovalo se v přední čáře namnoze ve staveních na rychlo adaptovaných, kde mnoho musilo být improvizováno. I za těchto nepříznivých okolností měli lékaři s pomocným personálem dobře vycvičeným výsledky znamenité.

Proti komplikacím, které se přidružují k ranám, používalo bylo s úspěchem sera. Proti ztrnutí (tetanu) osvědčilo se výborně serum Behringovo; také plynatá flegmona byla s dobrým výsledkem potírána polyvalentním imunizačním serem.

Přirozeným následkem války je zmrzačení mnohých lidí, kteří, těžce byvše zraněni, vyvázli životem. Jim se snaží přispět orthopaedie. Výroba umělých prothes za války a po válce nabyla velikého rozsahu a značně se zdokonalila. Orthopaedii a mediko-

mechanice jest věnována obšírná stať se zajímavými obrázky.

V knize jest také obšírně vypsána činnost lékařská u pluků, u vyšších velitelstev, v nemocnicích, v etapě i v zápolí. Vypsán jest také zevrubně způsob, kterým se dál transport zraněných a nemocných.

Knihy jest psána přesně vědecky, tvoří jakési repetitorium věd lékařských v jejich vztahu k válce, při tom však jest přístupna i vrstvám širším, kruhům neodborným. Podává jasný důkaz, jak lékařstvo znamenitě dostalo své těžké úloze, zachránilo nejen tolik životů v armádě samé, nýbrž také uchovalo obyvatelstvo občanské od nakažlivých nemocí, které ve válkách dřívějších byly postrachem pro všechny.

Věnujeme pozornost této německé publikaci, nemajíc posud u nás soubojného díla, které by materiál válečné lékařsky a statisticky zpracovaný učinilo veřejnosti přístupným. Stavěli-li Němci světu na odív úspěšnou činnost svých lékařů, můžeme my říci, že našim českým lékařům připadl úkol ještě větší: zachovati ve zlé době náš národ a naše příslušníky pro budoucí, lepší časy. Bylo by třeba, aby činnost českých lékařů ve válce také byla světu ukázána a aby došla v kruzích nejširších pravého ocenění. Dr. Vinař.

Prof. Dr. H. Kast: **Spreng- und Zündstoffe**. Nákladem Vichwega a syna v Brunšviku 1921, stran 548.

Pěkné toto dílo jest značně rozšířenou kapitolou o výbušných látkách, jež bylo sepsáno Kastem pro doplňky „Musprattovy Chemie“ a tvoří zároveň prvou část nového vydání známé knížky „Anleitung zur chemischen und physikalischen Untersuchung der Spreng- und Zündstoffe“.

Látka jest rozdělena v šest základních statí, t. j. historický úvod, část všeobecná a theoretická, technologie a vlastností výbušin, ničení výbušin, zákonná ustanovení, ochranná ustanovení; ke konci připojen pak abecední seznam autorů, jakož i rejstřík věcný.

Ad Úvod historický. V devíti odstavcích probírá autor zcela krátce dějinná data černého prachu, dusičnanů celulosových, dusičnanů glycerinu a dynamitů, bezdýmných střeliv, nitrolátek, trhavin bezpečnostních, ostatních trhavin, rozněcovadel a složí pyrotechnických. Stať tato, jež nepřináší ovšem celkem nic nového, jest uspořádána pěkně systematicky, k čemuž znamenitě se přičiňuje hojně a svědomitě citovaná literatura.

Ad Část všeobecná a theoretická.

A) Základní pojmy a rozdělení. Je patrné, že Němci právě tak

válčí s potížemi názvoslovnými, jako jest tomu u nás, ač jest jejich literatura v tomto oboru značně starší a vyspělejší nežli naše. Autor zavádí pro pojem výbušin (t. j. látek výbušných v širším významu) význam „Sprengstoff“, s čímž rozhodně nelze souhlasiti, ježto znamená výbušinu pro účely trhačů (zum Sprengen), tedy trhavinu. V nedostatku „němečtějšího“ termínu nutno zajisté ponechati pro pojem dosavadní výbušiny „Explosivstoff“.

Vyložív pojem výbuchu čili explose, zmiňuje se autor krátce o požadavcích na prakticky použitelnou výbušinu kladených a pojednává pak o

B) vybavení energie, t. j. způsobech, jakými možno výbušinu přivesti k explozi. Výklad jest účelně provázen opět hojnými citáty a tabulkou, v níž uvedena citlivost různých výbušin vůči úderu a tření, jakož i příslušné teploty vzduchu.

C) Zjevy výbuch provázející. Podává nejprve pojem různých druhů explose, promlouvá autor o rychlosti výbuchu, o způsobech jejího měření a přenášení. Pojednává pak o síle explose, kterážto kapitola dělí se na odstavce o schopnosti pracovní, době explose i pracovním účinku a přináší přehled názorů v tomto směru na základě výzkumů i nejnovodobějších, podobně, jako v kapitole další o působení na dálku. V odstavcích následujících promluveno velmi pěkně o výbuchovém plameni, hlavně o t. zv. bezpečnosti trhavin vůči třaskavým plynům baňským, jakož i o zjevech podobných, k nimž dochází při střelbě, jako t. zv. výžeh (Ausbrennung), požeh (Nachflammer) a záblesk (Mündungsflamme). Při konci odstavce děje se ještě zmínka o vlastnostech plynů výbuchových a o t. zv. povýbuchovém zbytku (keuri).

Ad Technologie a vlastnosti výbušin.

Zcela na místě jest krátký přehled statistický o výrobě jednak výbušin a jednak základních surovin pro tento průmysl, t. j. ledek sodný a draselný.

A) Černý prach a výbušiny podobné. Na prvý pohled zdála by se snad stať tato příliš kusou a povrchní. Uvážíme-li však, že se vlastně ve výrobě tohoto produktu od časů, kdy vyšlo klasické dílo Guttmanova: „Die Industrie der Explosivstoffe“ celkem velmi málo změnilo a že kniha Kastova má býti po této stránce pouze doplněním tohoto, shledáme, že obsah i rozsah stati úplně vyhovuje. Ostatně jest i zde citována literatura co nejhojněji.

B) Bezdýmné prachy a trhaviny tříštivé (brisantní).

I. Základní látky. Velmi svědomitě jest zde zpracována kapitola o dusičnanech cellulosoých čili

nitrocellulose. Uvedeny zde více méně novinky v oboru výchozích surovin, v oboru aparatury, jakož i metod vlastní výroby. Jsou zde citovány četné údaje moderní literatury, načež po krátké zmnice o (beztak prakticky bezvýznamných) nitrocukru, nitrodextrinu a nitroškrobu přechází se k dusičnanům glycerinu. Zde zmiňuje se autor též o tom, že byl za války v Německu vyráběn glycerin v nedostatku tuků zkvašováním řepného cukru a poukazuje jen na příslušnou literaturu. Jsem názoru, že bylo by přec jen bývalo účelnějším podati alespoň v hlavních rysech popis této zajímavé industrie „náhražkové“, jež ani u nás nebyla nikterak malou a o níž má po stránce technické informace jen zcela úzký kruh jednotlivců. O popisu vlastní výroby nitroglycerinu a jeho vlastností třeba se zde vyjádřiti jen pochvalně. Pokud vím, byl autor této knihy za války velmi intenzivně činným ve svém oboru i prakticky a jsou mu zajisté známy všechny možné náhražky nitroglycerinu, jichž se tehdy používalo, resp. které byly třeba jen zkoušeny. I byl by se tudíž kruhům odborným zajisté velmi zavděčil, kdyby byl alespoň v krátkém přehledu uvedl novinky v tomto směru. Tak na př. není zde vůbec zmínky o tom, jak se získával glykol, jehož se upotřebovalo k výrobě glykoldinitrátu čili nitroglykolu; konány byly dále pokusy s nitroisobutyltrinitrátem, jenž jest zde pominut úplným mlčením pres to, že se mluví na př. o látkách takových, jako nitrocythrit, nitromannit, nitrofen, nitroglycerin a pod.

II. Bezdýmné střeliviny. V odstavci tom probírá se vlastně jen výroba, použití a vlastnosti bezdýmných prachů nitrocellulosoých a nitroglycerinových na základě (četně citované) literatury starší i novější. Pohřešujeme tam při nejmenším alespoň zmínku o četných pokusech za války konaných, jež směřovaly k tomu, aby se nahradil nitroglycerin buď částečně neb úplně jinou látkou, jako na př. trinitrotoluolem, dusičnanem amonným a pod. O pokusech těch a jejich výsledcích jistě získal autor známost a není tudíž dobře jasno, proč o nich pomlcel.

III. Tříštivé trhaviny. V nejdelší souvislé stati (skorem 200stránkové) vysvětluje se nejprve pojem trhaviny, její použití, vlastnosti i složení. Bavlna střelná, již se dnes upotřebovuje k účelům trhačím již jen výmínečně, jest zde přecházena jen zcela stručně; po zásluze věnuje však autor za to mnohem větší pozornost nitrolátkám, hlavně kyselině pikrové, trinitrokresolu, di- a trinitrobenzolu, dinitrotoluolu a obzvláště pak trinitrotoluolu. Vedle toho jsou zde probrány

i méně užívané nitrovýbušiny, jako trinitroanisol, trinitroxyloly, tetranitromethylanilin, tetranitroanilin, hexanitrodifenyloamin, nitronaftaliny, ba i nitrované uhlovodíky vyšší a fenoly, jako trinitromesitylen, trinitropseudokumul, hexanitrodifenyl, hexanitrofenylether a mn. j. Na to následuje kapitola o dynamitech poměrně dosti obšírná, a pak o t. zv. trhavinách bezpečnostních. Jakožto zvláštní jich kategorie zařazují se zde do zvláštní kapitoly t. zv. trhaviny amonnoledkové, jejichžto výroba se zde popisuje se značnou důkladností, ba uvádějí se zde i takové látky, jež jsou s to dusičnan amonný nahraditi, t. j. dusičnan guanidinu, močoviny, hydrázinu, ethylendiaminu. S podobnou důkladností rozepisuje se autor o trhavinách chloročanových (chlorátových) a chloristanových (perchlorátových). Do zvláštní skupiny trhavin zařazuje konečně směsi nitrolátek aromatických s různými oksylichovadly (macariti, piombiti, schneideriti a j.), trhaviny hliníkové, Sprengelovy, jakož i t. zv. trhaviny oxyliquitové. Hlavně posledně jmenovaná stať o oxyliquitu velmi výstižně a krátce zároveň podává principy této nové „výbušiny budoucnosti“ beze všeho zbytečného balastu theoretického, jak tomu často bývá. Kniha Kastova jest svého druhu prvním dílem, jež přináší tak souvisle a úplně poučení o tomto — skorem již dvacet let — „novém“ předmětu.

Vůbec možno říci, že jest celá část pojednávající o trhavinách sepsána se vřádnou důkladností a svědomitostí, tak že jen velmi málo speciálně snad hledaných fakt není v ní obsaženo.

C) Rozněcovadla. Úvodem předsláno vysvětlení pojmu rozněcovadel, jich rozdělení, použití a pod., načež přikročeno k výkladu o výrobě základních surovin, a to traskavé rtuti, azidu olovnatého, jakož i jiných třaskavin, na př. acetylidu stříbrného, diazolaté, hexamethylentriperoxyddiaminu a j. Následuje pak pojednání o fabrikaci roznětek, rozbušek a přípravě příslušných složí a konečně o výrobě zápalnic. Celek jest podán přehledně a dovoluje následkem hojných citátů snadno se orientovati v přil. literatuře odborné.

D) Výrobky pyrotechnické. Ještě před válkou byli jsme zvyklí považovati složí pyrotechnické spíše za hračky, jimiž se technologie výbušin nemá ani zabývat. Válka však ukázala, s jak výborným úspěchem lze směsí takových u operující armády v poli upotřebiti. Proto zcela správně i autor věnuje nutnou pozornost výrobkům těm, probíraje jich výrobu, složení a použití. Dělí je na svítila, buchadla, dýmídlá,

zapalovadla a nápalky, při čemž udává vždy dostatečný počet příkladů jich složení.

Ad Ničení výbušin. Poučení, jak nevhodněji a nejbezpečněji zničiti různé druhy výbušin, příp. rozněcovadel, jest zde umístěn zcela účelně, škoda jen, že stať tato nebyla rozvedena poněkud obšírněji.

Ad Zákonná ustanovení. Odstavce jest vlastně jen zcela stručným přehledem principů zákonných ve Francii, Itálii a Anglii, při čemž jest uvedena zcela krátká statistika nešťastných případů v posléze jmenovaném státu od r. 1868 do r. 1907.

S politováním nutno zde autoru vytknouti, že, ač knihu svou vydal roku 1921, nevzal dosud na vědomí, že Rakousko-Uhersko již od tří let neexistuje!

Ad Zamezení nehod. Kapitola tato přináší přehled celkem známých pravidel a zařízení ochranných, jež jsou nutná při zacházení s výbušinami. Nejprve mluví autor o tom, jak dlužno postupovati při samotné výrobě a zakládání továren na výbušiny (budovy, ochrana proti blesku, proti letadlům), dále podává základní pravidla pro jich přechovávání, resp. skladování, pro dopravu atd.

Konec posudek tohoto znamenitého díla Kastova, nemohu se ubrániti dojmu, že autor mimovolně, či spíše snad úmyslně, mnohé ze svých bohatých zkušeností zatajuje. Je to snad stanovisko z ohledů vlasteneckých zcela správné, než přes to kniha tím rozhodně na ceně neziskává.

V jejím celku možno knihu Kastovu jakožto příručku ke studiu látek výbušných co nejvíceji doporučiti a jest si jen přáti, aby slíbený druhý díl, jenž má pojednávat o zkoušení látek výbušných, vyšel opravdu co nejdříve.

Prof. Inž. Dr. Cyrill Krauz.

Mil O. Hptm. Theune: **Flammenwerfer und Sturmtruppen. Landes-Verlag, Berlin S. W. A.** (251 stránek).

První německá kniha, která pojednává o ohňometech a jejich spoličinnosti s údernými oddily. Autor jest zajisté na základě své dlouholeté válečné praxe jako vůdce ohňometné rotý gardového zákopnického pluku povolnou osobou, aby shrnul odborné zkušenosti tohoto druhu novodobého válečnictví.

Obsah knihy tvoří popis vzorů ohňometů, Německem ve válce užívaných, (Wex, Kleif, Grof), návod k jejich obsluze, technická služba, taktické použití, organisace skupin, výcvik, povely, výzbroj mužstva, ba i krátký historický vývoj ohňometů.

Ač stručně, přece jen úplně nacházíme zde zpracovány zkušenosti ně-

meckého vojáka v tomto oboru, což činí knihu poučnou nejen pro odborníka samého, nýbrž i pro každého, kdo se s tímto bojovým prostředkem včas války může potkat.

Ale nejen obsahem, nýbrž i formou svou kniha ta jest poučná a zajímavá. Nejlépe ji charakterizuje autor sám. Podle něho jest návodem, jakého by bylo staré německé vojsko potřebovalo, kdyby ještě existovalo.

Unsere Pioniere im Weltkriege. — Herausgegeben auf Veranlassung der ehemaligen General-Inspektion des Ingenieur- und Pionnier-Korps und der Festungen. Berlin 1920. — Kyffhäuser-Verlag. — Str. 159. Cena 52 M.

Monografie činnosti německých zákopníků ve válce. Jednotlivé články, psané různými odborníky, liší některé důležitější práce, na příklad: stavbu mostu přes Sávu 1915, činnost zákopnických útvarů před Verdunem a Douaumontem, útok na Loreto 3. března 1915, práce na bojišti u Ailette, Armentières, na Marne v červenci 1918 a j. Jiné črty vypisují stručně, ale výstižně vývoj různých zbraní a bojových pomůcek (minomety, vrhače plamenů, ruční granáty, upotřebení tekutého vzduchu, osvětlovací přístroje, použití betonu v zákopech, poštovní holubi a pod.)

Nebylo úmyslem vydavatelským podati vědecké dílo; jsou to feuilletonické náčrtky, populárně psané články, k nimž připojeno množství pěkně reprodukováných obrazů a fotografií.

Seeholzer Dr. jun. Präsident Poincaré. Ausgewählte Reden 1914—1919. — Autorisierte Übertragung mit biographischer Skizze. Curvy a Paris. — Str. XL a 114. — Cena M 6. Po obsáhlé biografii bývalého presidenta francouzské republiky uveřejněno jest deset jeho nejlepších a nejdůležitějších řečí. Sbirka počíná se poselstvím presidentovým ze dne 4. srpna 1914 a končí se jeho rozloučením s presidentem Wilsonem 26. června 1919.

Bruchmüller Georg. Oberst a. D.: **Die deutsche Artillerie in den Durchbruchschlachten des Weltkrieges.** —

Berlin 1921. Mittler u. Sohn. VIII. + 118 str., 32 skiz na 5 přílohách. — Cena 26 M.

Autor byl za války z nejvýznačnějších dělostřeleckých velitelů německé armády. Nedbaje zakořeněného mínění o taktice dělostřelecké, různých předsudků a úředních ustanovení, vytvořil si vlastní názory a uplatnil je úspěšně v těžkých bojích. Své zkušenosti líčí věcně a zajímavě ve svém

díle; píše hlavně o úkolech dělostřelectva při útoku a zamýšleném průlomů nepřátelských posic. Je to důkladná práce, skýtající každému vyššímu veliteli mnoho nových pokynů a úvah o taktickém použití dělostřelectva. Množství velmi názorně a přesně provedených náčrtů zvyšuje důležitost tohoto díla.

Lotharingus: Der Weltkrieg im Lichte naturwissenschaftlicher Geschichtsauffassung. — Laiengedanken eines Berufsoffiziers über das Rassenproblem. 2. Aufl. — Berlin. Verlag Georg Bath. — 268 str. Cena 22.80 M.

Zvláštní kniha, psaná důstojníkem z povolání, pojednávající o světové válce, skýtající poměrně velmi málo ryze vojenského, plná však biologických a psychologických úvah. Autorův názor je, že pojem historie a biologie se skorem kryjí, že to, co nazýváme světovými dějinami, není nic jiného než malý díl dějin vývoje biologického. V rámci svého přírodopysného nazírání na dějiny lidstva pokouší se autor vysvětliti smysl a význam války vůbec, uvažuje o pudu německé a židovské rasy, o egocentriálním jeho významu a rozebírá psychologické zjevy světové politiky minulé války. — Základem, na němž autor buduje, je otázka rasy. Ve skvělých psaných úvahách objasňuje nedostatek pocitu příslušnosti k rase, jevíci se u Němců, jejich sklon k partikularismu a k egocentrii a dokazuje, že tyto zjevy jsou příčiny prohrané války.

Pz.

Czernin-Morzin Rudolf: Kriegeindrücke und Erinnerungen eines freiwilligen Veteranen. Vídeň, Lipsko 1920. Karel Gerold a syn. Cena 102.50 r. K. — Stařec, jež pudila válečná sláva jeho předků, hlásí se při vzniku světové války dobrovolně ke službě a je za války ordonančním důstojníkem u různých vyšších velitelstev; sám hledá vždy příležitosti, aby osobně, vlastním nazíráním poznati mohl poměry v prvé bojové čáře; v díle svém líčí staříčsky autor své poznatky, kreslí plasticky život a boj v okopech, seznamuje s podrobnostmi bojů na frontě, v okrsku Col di Lana, vypravuje, jakých názorů byla nižší velitelství, jak mnohemu se důvěřovalo, ve vše se doufalo, a jak se vše časem zhroutilo. Kritizuje činnost generálního štábu, v němž vidí pouze jakési úředníky vojenské správy, původce onoho množství spisů, hlášení, návrhů a p., které bojovou čáru zaplavovaly. Nemohu s kritikou touto ve všem souhlasiti; autor, 70letý stařec, člen panské sněmovny, hodnosti domobraneckého poručíka, nemohl ve svém podřízeném postavení nabýti, nejso do

všeho zasvěcen, objektivního názoru ve své kritice činnosti gen. štábu. Kritika jeho má však historickou cenu: líčí situaci, jak ji jednotlivci ve frontě posuzovali, jeho kritika je výsledkem bohatých, osobně získaných názorů zralého, neodvislého muže, jenž nebyl vázán svým životním povoláním, a podává hojný materiál pro budoucí dějiny války. Za nejlepší v jeho díle pokládám vylíčení fronty Col di Lana, průběhu bitvy na Piavě 1918 a jeho jasný úsudek o všeobecném hlubokém poklesu válečných obyčejů. —

Mjr. Georg Paul Neumann: **Die deutschen Luftstreitkräfte im Kriege.** Unter Mitwirkung von 29 Offizieren und Beamten des Heeres- und Marine-Auffahrt nach amtlichen Quellen herausgegeben. Berlin 1920. Verlag Mittler. — 296 vyobrazení, cena 38 M.

Kompedium činnosti německého letectva ve světové válce. Každý obor této služby v pozemním vojsku i v námořnictvu je prolán s velikou důkladností; působnost všech druhů letadel na všech frontách objasněna. K tomu připojuje se pojednání o službě povětrnostní, obraně proti letadlům, ochraně pobřeží a p. Kniha vyzdobena je četnými obrazy, krásně provedenými a účelně vybranými. Podává mnoho nového, probírá otázky, jichž řešení nemohlo býti uveřejněno pro zachování tajemství. — Je důležitou pomůckou a pramenem pro odborné vzdělání důstojníka-letce.

Hermann v. Francois, G. d. I. z. D.: **Marneschlacht und Tannenberg.** Betrachtungen im deutschen Krieg. Führung der ersten sechs Kriegswochen. — Berlin 1920. — Aug. Scherl. — Mnoho vyobrazení v textu a 14 map. — Cena 50 M.

Jako velitel 1. něm. armádního sboru líčí autor svoji účast na počátečních bojích v Poznaňsku, epizodu velitelství generála v. Prittwitze, pak boje v údolí Mazurských jezer a u Tannenbergu. Ve svise je nashromážděno mnoho původního materiálu, kterým objasňují se tyto operace, dosud málo známé. — Vylíčení a kritika bitvy na Marně zasluhuje, aby zařaděna byla k nejlepšímu pojednáním o této válečné operaci.

Constantin von Altröck, Generalleutnant a. D.: **Vom Sterben des deutschen Offizierskorps.** — Kritische Beiträge zur Geschichte des Weltkrieges; zugleich 5. Beiheft zum 105. Jahrgang des Militär-Wochenblattes. — Berlin 1921. Mittler a. syn. — 64 str., cena 10 M. —

Stručně, bez všeliké kritiky podává ve spisku autor dějiny německého důstojnického sboru pruského, bavorského, saského, württemberského, vojsk koloniálních a námořnictva. K tomu při-

pojuje tabulární formou podrobné záznamy všech ztrát, které utrpěly jednotlivé důstojnické sbory ve světové válce. Tyto záznamy týkají se od 2. srpna 1914 do 10. ledna 1919 a sestaveny v březnu 1921. Autor však podotýká, že matematicky správný obraz všech ztrát nebude lze sestavit ani v budoucnosti.

Vyjímám nejzajímavější data:

1. V době od 2. srpna 1914 do 10. ledna 1919 (demobilizační den) bylo v německé armádě celkem: 45.923 důstojníků aktivních, 226.130 důstojníků záložních u polního vojska, a 4.389 důstojníků aktivních a 5.024 důstojníků záložních u námořnictva.

2. Úhrnné ztráty Německa (padlí a zemřeli) byly: 54.894 důstojníci, praporčíci, důstojníci zdravotního sboru a veterináři, 1.752.096 poddůstojníků, vojnů a j., 1555 úředníků, celkem: 1.808.545 mužů. K tomu ztráty domorodého vojska v koloniích: 14.000, tedy celkem: 1.822.545 mužů. — V počtu obsažení jsou i nezvěstní, jichž smrt byla zjištěna věrohodnými svědky nebo kteří úředně byli prohlášeni za mrtvé.

3. Ztráty jednotlivých důstojnických sborů (padlí a zemřeli) byly: a) pruský důstojnický sbor: 8815 důstojníků, 946 praporčků aktivních, 38.322 důstojníků mimo službu a v záloze; b) bavorský důst. sbor: 1165 důstojníků, 116 praporčků aktivních, 4671 důstojníků mimo službu v záloze; c) saský důstojnický sbor: 813 důstojníků, 83 praporčků aktivních, 3213 důstojníků mimo službu a v záloze; d) württemberský důstojnický sbor: 516 důstojníků, 111 praporčků aktivních, 2241 důstojníků mimo službu a v záloze; e) koloniální důstojnický sbor: 48 důstojníků, 1 praporčík aktivní, 84 mimo službu a v záloze; f) námořnický důstojnický sbor: 823 důstojníků, 60 praporčků aktivních, 578 důstojníků mimo službu a v záloze.

Celkem: aktivních důstojníků: 11.357 (24.7% padlo), aktiv. praporčků 1256; důstojníků mimo službu a v záloze: 37.152 (15.7% padlo), námořních důstojníků 1.401, námořních praporčků 60, ostatní důstojníci 3668, celkem 54.894.

4. Ztráty úředníků: Prusko 1256, Bavorsko 92, Sasko 64, Württemberk 27, koloniální vojsko 8, námořnictvo 108, celkem 1555.

5. Ztráty poddůstojníků, mužstva a p.: Prusko 1.345.781, Bavorsko 181.058, Sasko 119.993, Württembersko 71.094, koloniální vojsko 965 (+ 14.000 domorodců), námořnictvo 33.205. Celkem 1.752.096 mužů.

Das alte Heer. Von einem Stabs-offizier. — Charlottenburg 1920. Verlag der Weltbühne. 144 str. Cena 12 M. — Charakteristika bývalé německé armády, psaná autorem, který, jak

sám praví, přikloňuje se k socialismu, v němž vidí pokračování reformace. Kritika, kterou autor rozebírá všechny stinné stránky bývalé armády, je spravedlivá a nepřehnaná. Charakteristika Hindenburka a Ludendorfa jsou vážné a zajisté i pravdivé. Zajímavé je srovnání německého generálního štábu a duševního života německého důstojnictva se stejnými zjevy bývalé rak. uherské armády. Dílo je psáno vzorným slohem a nepostrádá účinného suchého humoru.

von Tappien Gen. Leut. z. D.: **Bis zur Marne 1914.** — Beiträge zur Beurteilung der Kriegführung bis zum Abschluß der Marneschlacht.

Oldenburg in O. — Verlag Gerhard-Stalling 1921. — 2. vydání. — Cena 5 M.

Úmyslem autora — bývalého přednosty operačního oddělení generálního štábu vojenského — jest podati stručný, ale výstižný obraz všech válečných událostí od počátku světové války až do ukončení bitvy na Marně. Líčí způsobem, každému přístupným, úmysly a rozhodnutí vrchního velitelství armád německých, aby si čtenář sám mohl učiniti svůj posudek. Cena spisu je v tom, že popisuje mnohé, co bylo projednávání dříve tajné, takřka mezi čtyřma očima, o čemž není ani písemných zápisů.

Kniha, jež v krátké době dospěla ke 2. vydání, je dobrým pramenem k dějinám roku 1914.

Oberst v. Taysen: **„Über die Folgen des angelehnten Angriffes und die Verteidigung im Bewegungskriege.“** Sonderheft der Zeitschrift „Wissen und Wehr“ Jhg. 1921. — Berlin 1921. Verlag Mittler und Sohn. — Cena 7.50 M.

První díl uvažuje o obraně v pohyblivé válce; autor definuje: „Obrana je hájení posice, kdekoliv a jakkoliv.“ Je odpůrcem všeho ustupování nebo vyhý-

bání se; nenaznačuje však, jakým způsobem mělo by se při takové bezohledné obraně zabrániti ztrátám mnohdy zbytečným. Přeje si jiných metod, útokových, než jakých se používalo, a končí: „Válku nerozhoduje početnost vojska a technický materiál, nýbrž duch armády a národa.“ —

Admiral von Reuter: **Scapa Flow. Das Grab der deutschen Flotte.** Leipzig 1921. Kochler. — Cena 30 M. váz.

Kniha vydána byla při druhém výročí dne, kdy za vedení autora, potopeny byly vlastní posádkou válečné lodi německé, které měly býti v zátoce Scapa Flow odevzdány do rukou anglického admirála Beattyho; to stalo se krátce před podpisáním mírové smlouvy. Autor naznačuje, že ani admirál Beatty nevěřil tomu, že by německé loďstvo bez pohromy dosáhlo zátoky. Autor líčí, jak vznikla a uskutečněna byla myšlenka, celé loďstvo raději ponořiti, nežli je vydati vítězi. Krásná vyobrazení pobřeží zátoky Scapa Flow, obrazy ponořených lodí doplňují tuto publikaci.

Oberst von Ruith: **Der Feldzug in Lothringen 1914,** uveřejněno v časopisu „Wissen und Wehr“, Zweimonatsschrift, roč. 1921, seš. 4. — Berlin 1921. Verlag Mittler und Sohn.

Pojednává o počátečních operacích německého vojska v Lotrinskách a kriticky rozbírá tyto otázky: „Proč nezabránilo se proniknutí francouzského vojska ještě dále mezi Nieden a Saarrou, aby pak mohlo býti úplně zničeno? Proč nebyl postup po dobytém vítězství zastaven, a proč nebylo použito uvolněných sil k zesílení pravého německého křídla, jež právě mělo rozhodnouti celé tažení k Paříži? Proč se 6. a 7. německé armády nepodařilo — ač se námahalo až k vysílení — zabaviti francouzské sbory tak mocně, že by tím byl býval zdárný výsledek umožněn pravému křídlu německých armád?“ **Pz.**

c) Rumunská.

Gen. D. Iliescu: **Rasboiul pentru întregirea României.** I. Pregătirea militară. Bukarest 1920. Imprimerie independentă, str. 36, cena neznáma.

„Válka za sjednocení Rumunska“ nazývá autor, šéf rumunského armádního štábu ve válce, své dílo, rozvržené na několik svazků, z nichž první: „Vojenské přípravy“ je jakousi obhajobou proti výtkám, že Rumunsko nebylo dostatečně připraveno na válku. Chce nesprávnost tohoto tvrzení dokázati výpočtem prací, které vykonal rumunský armádní štáb v letech 1914 až 1916.

Ihned po skončení bulharské války r. 1913 byla rumunská armáda dopl-

ňována a intenzivněji cvičena. Počet důstojníků vzrostl ze 4151 v roce 1914 na 6907 v roce 1916, počet poddůstojníků z 5055 na 7101 a koní z 24.834 na 33.133.

V té době až do mobilisace bylo nově utvořeno: 8 štábů divísi (6 pěších, 2 jízdecké), 8 pěších praporů; učiněny dispoce pro 40 pěších pluků po 3 praporech se 40 kulometnými četa-mi, 2 cyklistickými rotami; dále pro 1 horský děl. pluk, 5 polních děl. pluků, 4 pluků těžkého dělostřelectva, 1 jezdecký pluk, 1 letecký sbor, 1 automobilní rotu, 1 školu pro poddůstojníky pěchoty a pro podobné útvary. Nově sestaveno: 40 záložních pěších

pluků po 3 praporech s kmenovým stavem jedné roty a 1 kulometné čety.

Nedostatek důstojnictva vyrovnán rozmnožením počtem chovanců na válečných školách o 464 a zřízením pěti škol pro záložní důstojníky.

1. června 1916 bylo v rumunském vojsku: 5674 aktivních, 10.790 záložních důstojníků, 118 lékařů, zvěrolékařů, lékárníků a j. Mimo to bylo ve školách válečných 1606 chovanců a 1604 chovanců ve školách pro záložní důstojníky.

Vojenský rozpočet měl v letech 1913-14: 81.6, 1914-16 97.8, 1917-19 11.7 milionů lei. Koncem května 1914 žádán mimořádný úvěr 107 milionů pro vojenské potřeby a pro střelivo a výzbroj 196 milionů lei.

V době od 10. ledna do 20. července 1914 vyvíjelo ministerstvo války horečnou činnost. Hned na počátku války povolena armádě neomezený úvěr. Materiál, zakoupený v cizině, dopravován z Marseille přes Soluň a Niš do Rumunska. Soluň ponechána Francouzům. Koncem 1915 byly všechny útvary nově vystrojeny a vyzbrojeny, skladiště plna.

Rumunský průmysl připravil vlastní výrobu střeliva všech ráží, traskavin, leteckých bomb, ručních granátů, minometů, lafet a p. V dubnu 1915 započata stavba vlastní pyrotechnické továrny. Až do mobilisace vyrobeno množství střeliva, lafet pro 120-, 150- a 210mm děla a pro těžká děla pevnostní.

Na počátku války měla armáda 375.000 pušek vz. 93, 70.000 karabin vz.

93, 60.000 rakouských pušek, 180.000 pušek Martini vz. 79, 473 kulometry Maximovy (6.5 mm), 170 francouzských kulometů (8 mm) a 18 kulometů 11.43 mm.

U dělostřelectva nově utvořeny od r. 1914 pluky polního dělostřelectva č. 21 až 25 a houfnicové pluky 1. až 5. Děla, ve Francii objednaná, došla teprve později a upotřebena až v druhém období válečném. Horské dělostřelectvo mělo 1 pluk po 4 bateriích, 75mm děla a 1 pluk po 6 bateriích, 63mm děla.

U těžkého dělostřelectva nově utvořeny 4 pluky, celkem 50 baterií se 200 děly (pevnostní a námorní děla). 57mm děla bukareštské pevnosti byla zařízena jako protiletadlová děla.

V noci ze dne 4. na 5. srpna 1916 byla nařízena mobilisace armády. Do boje postaveno: 377 praporů, 277 baterií, 104 švadron aktivní armády, t. j. 20.000 důstojníků, 813.758 mužů a 281.240 koní. — Připočte-li se 416.242 zálohy, měla celá armáda 1.250.000 mužů (v roce 1913: 485.000).

Výstroj a výzbroj byla úplná; zásobování bylo připraveno pro 6 měsíců. Zdravotní službu obstarávalo v zářezí 317 nemocnic 1. a 2. třídy, 50 stanic pro rekonvalescenty, 10 mobilních nemocnic, 97 nemocnic 3. třídy (teprve ve válce) s úhrnným počtem 75.886 postelí.

Druhý svazek tohoto díla má líčiti způsob vedení války.

(Podle „Militär Wochenblatt“, roč. 106, č. 10.) **Pz.**

d) Italská.

La conquista del Monte Nero. — Stato maggiore del r. esercito. — Ufficio storico. Roma 1921. — Stabilimento poligrafico per l'Amministrazione della Guerra. — 5 map. Str. 114. Cena: neznama.

Úředně vydaná monografie o bojích na Kinu, Vršici a na sedle Vratském v Julských Alpách. Na počátku války (koncem května 1915) bylo čestnou úlohou bersaglierské divise, přidělené 4. ital. armádnímu sboru (gen. Robilant) zmocnit se těchto výšin a uvolnit tak průchod do nížin Soče a přes průsmyk Majstrocký. K tomu účelu sestaveny dvě alpské skupiny A a B po třech praporech s oddíly horského dělostřelectva a za velitele určen gen. Etna. Počátkem června podařilo se těmto oddílům zmocnit se výšin a horských sedel a tak vážně znepokojovati provoz rak-uh. oddílů v údolí Sočském.

K lepšímu posouzení ohromných těchto svízeli, jimž byl útočník vydan, připojen velmi podrobný země-

pisný obraz celého horstva a vysvětlen význam slovanských místních názvů. (Zajímavé je, že tato zeměpisná studie vyšla již na jaře 1916 a vydána všem oddílům, které tam bojovaly.)

Dílko ukončuje seznam těch, kdož v těchto počátečních bojích obdrželi za udatnost různá vyznamenání; úřední text doplněn je originály hlášení jednotlivých velitelů. **Pz.**

Rodolfo Corselli, colonnello di Stato Maggiore: „**Le vicende della nostra guerra**“. Připojeno: Brutalita e crudeltà nemiche. Vydal Ant. Trimarchi v Palermu. Stran 40.

Tento spisek obsahuje přednášku pluk. Corselli, kterou měl v Palermu o obětech a mučednictví, jež podstoupila Itálie ve válce proti Rakousko-Uhersku a Německu. Neřeší tu otázku taktických, aniž podává kritické úvahy o operacích, které se na frontě italsko-rakouské rozvíjely. Dojemně a slovy vzníceného citu vlasteneckého před-

vádí hrdinství a obětavost italských vojsk, která konala svůj těžký úkol za poměrů velmi obtížných a v terénu, kupcím překážku na překážku, svízel na svízel. Corselli uvádí, že Itálie vešla do vojny s nedostatečnými prostředky, které z velké části lybická výprava opotřebovala a které se ukázaly nedokonalými pro frontu šesti set kilometrů. Ukazuje na nevýhodu italské posice: zatím co za rakouskou linií šly hory za horami, na straně italské horské hřbety svažovaly se příkře do otevřené širé roviny. Italský kordon, jenž obkloukavě se táhl z Tyrol přes Korutany a podél Soče k moři, musil uzavírat 42 pasů, kudy mohl nepřítel vpadnouti do Itálie. Velmi plasticky autor líčí obtíže a strasti horské vojny, zvláště v zimě; některé podrobnosti jsou velmi zajímavé, jako na př., že za jediný den 13. prosince 1916 sesulo se ve válečném pásmu 105 lavin, z nichž jedna v krajině Cima di Cece splesla více než 2 mil. m³ sněhu, jiná pod Tofanou dokonce 6 mil.! Dějství válečné na Krasu, vyvrcholivší tak tragicky Caporettem, dává autoru podnět k nejedné skvěle vypravované pasáži. Vrcholu ovšem dosahuje vypravování tam, kde postihuje sílu mravního vzruchu, který po katastrofě sjednotil Italii a uschoopil ji k organizaci rozvrácené armády a k dalšímu vedení války, jež rok po Caporettu, přinesla Italii konečné vítězství. Pro toto vítězství Itálie povolala více než 5 milionů lidí do zbraní, vydala více než 60 miliard a vydala zkáze a ruinám velkou kvetoucí provincii. —

Dodatek o nepřátelských ukrutstvích uvádí několik drastických příkladů nelidského chování a surového nakládání s obyvatelstvem obsazeného území se strany rak.-uh. velitelů, jakož i některá data o italských zajatcích, jichž dle výkazu ital. Červ. kříže zemřelo v táborech do začátku listopadu 1918 na 44.000. **V. Veselý.**

Angelo Gatti: **Uomini e folle di guerra.** Saggi. Nakl. Fratelli Treves Milano. 1921. — Stran 301. Za 24 lir.

Tato kniha známého a velmi vzdělaného vojenského spisovatele skládá se ze dvou částí, z nichž první se obírá zjevy starší historie, druhá je věnována světové válce, resp. italské účasti na ní. Značný díl týká se osoby a díla bývalého generalissima Cadorny, jehož štábu byl členem Gatti, tehdy plukovník. Pro Cadornu nalézá Gatti slova plného uznání a ocenění. Kniha Gattiova podává mnohé bystré postřehy, v nichž se autor projevuje nejen odborně školeným důstojníkem generálního štábu, ale i psychologem široké vnímavosti a ostrého pohledu, což zjednáva knize nespornou literární cenu. Velmi cenné stati pro historii světové války jsou ony, jež pojednávají o strategických příčinách Caporetta (Gatti je vidí v nesouhlasu myšlenek generálů Cadorny, Capella a Badoglii) a o zaujetí linie piavské (to přičítá Cadornovi a uvádí pro své tvrzení dokumenty). Krásně pojata je syntetická studie o Ludendorffovi, bohatá myšlenkami a prováděcími velkorysou revui celé světové vojny. Mil. O. (V.)

BIBLIOGRAFIE.

Česká literatura.

a) Původní.

Olbracht Ivan: **Obrazy ze soudobého Ruska.** Díl I. Praha, 1920. (Edice „Června“; sv. XVI.) Nakl. Frant. Borový. Stran 51. Cena K 3.60. Díl II. (Edice „Června“; sv. XVII.) Tamže. Stran 62. Cena K 4.20.

Soběslavský A.: **Sovětské Rusko.** Příspěvek k charakteristice vojenského, kulturního, hospodářského a sociálního stavu současného Ruska. Praha, 1920. Nakl. B. Havlíčka. Stran 31. Cena K 2.—

Trestní zákon a trestní řád. Výtah pro četnictvo. Vydáno doplňovacím oddílem Čs. zemského četnického velitel-

ství pro Moravu. Druhé vydání. Kroměříž. 1920. Nakl. J. Gusek. Stran 43 a 6 str. poznámek. Cena K 2.50.

Vojenský domov YMCA v československé armádě. Praha, 1920. Nákladem YMCA. Stran 34. Cena

Vondruška F. A.: **Stanko Vodička, vůdce rumburské vzpoury.** Květen, 1917. Na vyzvání komitétu pro postavení pomníku zasloužilého hrdiny Stanka Vodičky v Lobzích u Plzně. Plzeň, 1920. Tiskl. „Český deník“. Stran 65. Cena K 5.—

Zákon o požitcích válečných poškozených. Praha, 1920. (Zákony českoslo-